

AB'NİN BALKANLARDAKİ AYRIMCI YAKLAŞIMLARI VE BÖLGEDE SLAV-ORTODOKS HÂKİMİYETİNİN ARTMASI

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2017 / 20

24.04.2017

Balkanlarda Yeniden Silahlı Çatışma Hayaleti Dolaşıyor başlıkla makalede, ABD ve NATO desteği olmadan ABnin, bölgedeki kökleri derinlerde olan tarihi anlaşmazlıklarla tek başına uğraşmasının ve başa çıkmasının mümkün görünmediği belirtilmişti. Makalede, bölgede mevcut gelişmeler nedeniyle bir boşluk oluşması halinde, Rusyanın ve Sırbistan liderliğinde oluşan Slav-Ortodoks bloğunun, tarihi Balkan satrancının esas kazananı olacağı da kaydedilmişti.[1]

Eski Yugoslavya ile ilgili Sırbistan icraatlarına ve Rusyanın Sırbistana yaptığı gelişmiş silah bağışları nedeniyle AB ile Rusya arasında artan gerilime ilişkin makaleler, son dönemde Balkan gelişmeleri ile ilgilenen haber kaynaklarında yer almaya başlamıştır. Bu bağlamda, söz konusu haber kaynaklarına göre, Sırbistan Başbakanı Aleksander Vucic, gelecek Haziran ayında Sırbistan Cumhurbaşkanlığını devralmasından sonra Batı Balkanlarda ticaret bağlarını derinleştirmeyi vaat etmiştir. Adı geçen, yakın ekonomik ilişkilerin, özellikle barut fıçısı olarak nitelendirdiği Bosna Hersekte bölgesel istikrarsızlığın üstesinden gelmek için tek yol olduğunu belirtmiştir.[2]

Hatırlanacağı gibi, Vucic çok kısa bir süre önce Sırbistanda yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimini oyların yaklaşık %55ini alarak kazanmıştır.[3] Adı geçen, Sırbistan Başbakanı olarak, eski Yugoslavyanın büyük bölümünü kapsayan bir alanda, Belgrad ile Saraybosnayı birleştirecek bir otoyol gibi gerekli altyapı yatırımları dahil serbest ticaret bölgesi oluşturma çabalarını iki katına çıkaracağını belirtmiştir. Vucic, ekonomik çıkarın üstün geleceğini ve ABnin yardımıyla, 12 Temmuzda Triestede yapılacağı açıklanan gelecek Batı Balkanlar Zirvesinde genel hatlarıyla bir anlaşmaya varılabileceğini söylemiştir. Adı geçen, ilginç biçimde, projenin kapsadığı coğrafi alanı eski Yugoslavya artı Arnavutluk olarak tarif etmiştir.[4]

Bu öneriye paralel olarak Rusya Federasyonu geçtiğimiz günlerde Sırbistana bir grup savaş uçağı, tank ve zırhlı araç göndermeyi kararlaştırmıştır. Sırbistan Savunma Bakanı

Zoran Djordjeviçe göre, Başbakan Vucicin Mart ayında yaptığı ziyaret sırasında Rusya Devlet Başkanı Putin Rusyanın yakında Sırbistana altı MIG-21 savaş uçağı, 30 T-72 tank ve 30 BRDM zırhlı araç göndermesi vaadinde bulunmuştur. Sırbistan, geçtiğimiz yıl Rusyadan altı MIg-29 savaş uçağı da almıştır.[5]

Aleksander Vucicin eski Yugoslavyanın büyük bir bölümünde bir serbest ticaret bölgesi geliştirilmesi inisiyatifi ilk bakışta bölgedeki ekonomik iş birliğini derinleştirecek, sadece ekonomik bir öneri olarak kabul edilebilir. Aslında Sırbistan, Karadağ, Arnavutluk, Bosna Hersek ve Makedonya, Merkezi Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması olarak bilinen düzenleme çerçevesinde halen esasen iş birliği içerisinde bulunmaktadırlar. Bu bağlamda, önerinin Brexitin AByi çok ciddi biçimde kimliğini ve geleceğini değerlendirmeye mecbur bıraktığı bir döneme denk düştüğünü de akılda tutmak gerekmektedir.

Bu bağlamda, 14 yıl önce 21 Haziran 2003te Selanikte bütün bu ülkelere AB tarafından uzak olmayan bir gelecekte bir gün ABnin parçası olmaları sözü ve perspektifi verildiği unutulmamalıdır. Bu ülkelerin tümü AB tarafından öne sürülen sonu gelmeyen koşulları yerine getirmek için ellerinden geleni yapmışlardır. Fakat tahmin edileceği gibi ödül henüz gelmemiştir. Selanik kararının üzerinden 14 yıl geçtikten sonra sadece Hırvatistan Almanyanın açık desteği ile arzulanan daveti almıştır. Şimdi diğer bütün ülkeler reform yapar gibi görünmekte, AB ise daveti hala geçerli imiş gibi davranmaktadır.[6]

Bir müddet önce yapılan bir söyleşide Alman Marshall Vakfının Berlin Ofisi İcra Direktörü ve Almanya eski Cumhurbaşkanı Joachim Gauckun danışmanı Thomas Kleine-Brockoff, tüm Batı politikasının alışılmadık bir durum içinde olması nedeniyle AB genişlemesinin şu anda Almanyanın bir önceliği olmadığını söylemiştir. Kleine-Brockoff esasında bu sözleri ile AB genişlemesinin retorikten öte bir anlamı olmadığını ortaya koymuştur.[7]

İsveç eski Başbakanı ve Dışişleri Bakanı, bir vakitler ABnin Eski Yugoslavya Özel Temsilcisi ve Bosna Hersek eski Yüksek Temsilcisi Carl Bildt, Dünya Ekonomik Forumu çerçevesinde yayımlanan son makalesinde Balkanlardaki durumu açıklamakta ve bölgedeki Rus etkisini geriletmek için ABnin bölge ile daha fazla ilgilenmesi gereğinin önemi üzerinde durmaktadır. Avrupa Komisyonu Başkanı Jean Claude Junckerin 2014 yılında bu göreve atanmasından sonra yaptığı beş yıllık görev süresi içinde ABnin daha fazla genişlemeyeceğine dair açıklamasına atıfta bulunarak, bu açıklamayı teknik olarak doğru, fakat siyaseten felaket olarak nitelendirmektedir. Üyelik her zaman masada tutulurken, ABnin Doğu Ortaklığının Balkan Ortaklığı yaratılması yoluyla tekrarlanmasını önermektedir.[8]

ABnin Genişleme Politikasından sorumlu eski Komiseri ve halen Çek Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının Balkanlar özel temsilcisi Stefan Füle Aralık 2016da Avrupanın Dostları isimli Brüksel merkezli düşünce kuruluşunun düzenlediği Balkanlar- AB yolunda bağlantıların güçlendirilmesi konferansında yaptığı konuşmada Komisyon Başkanı Jean Claude Junckerin genişlemeye ara verilmesine dair beyanına değinirken, ABnin Batı Balkanlar ile arasına mesafe koyması halinde, diğer jeopolitik oyuncuların bölgedeki etkilerini göstermek imkânını elde edeceklerini belirtmektedir. Adı geçen bu bağlamda, Rusya ve Türkiye boşluğu doldurmak için çaba sarf etmektedirler. Rusya Sırbistan ile olan yakın ilişkilerine dayanmaktadır ☀ Türkiye ise, Müslümanların çoğunluğunun yaşadıkları Bosna

Hersek, Arnavutluk, Kosova ve Makedonyanın bir bölümünün oluşturduğu eski Osmanlı toprakları için artan bir iştaha sahiptir. demektedir.[9]

Konuya ilişkin daha önceki makalelerimizde ayrıntılı biçimde belirtildiği üzere, Balkanlardaki jeopolitik istikrarsızlık derin tarihi köklere sahiptir. Çeşitli istilalar, fetihler ve göçler, farklı diller konuşan ve farklı dinlere mensup emsalsiz ve heterojen halklar karışımı ve etnik gruplar yaratmıştır. Bölgenin mevcut ismi asırlarca önce bugünkü Türkmenistandaki dağlar silsilesi ile eş anlamlı olan, dağ anlamına gelen bir Türkçe kelimeye dayanılarak konulmuştur.[10]

Dört asırlık Osmanlı Türk idaresinden ve Osmanlı İmparatorluğunun Avrupadaki eski topraklarından çekilmesinden sonra Balkanlar, merkezden yoksun karmaşık bir siyasi mozaik haline gelmiştir.[11] Yugoslavyanın dağılması bölgedeki devletlerin sayısını aşırı derecede arttırmış, Osmanlı Türk idaresinin çekilmesinden sonra bölgedeki tüm dengeler bir kez daha değişmiştir. AB, ekonomik ve siyasi gücünü kullanarak bölgede belirleyici bir rol oynamaya çalışmıştır ve halen bu çabaları sürmektedir. Bunu yaparken AB, Batı Balkanlar gibi yanlış isimlendirmelerle bölgede çeşitli bölünmeler de yaratmıştır.

Ancak, AB Balkanlardaki mevcut durumu değiştirecek yeterli kapasiteye ve etkiye sahip değildir. AB, bölge ile özel ilişkilere sahip AB aday ülke Türkiye gibi ülkelerle iş birliği yapmak yerine rekabete girmekte, ABnin en eski aday ülkesi Türkiyeyi bölge dışı bir ülke olarak görmektedir. ABnin Balkanlar ile ilgilenmekteki bu yetersizliği, bölgeyi Slav-Ortodoks bloğunun hâkimiyetine terk etmektedir. Kosova Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Enver Hoshajın New York Times gazetesinin uluslararası nüshasında 14 Nisan 2017 tarihinde Kosova Sırbistan aracılığıyla Rusyanın tahakkümünü hissediyor başlıklı makalesi, bölgede artan kaygıları özetlemektedir.[12]

[1] TULUN, Teoman Ertuğrul. 2017. "BALKANLARDA YENİDEN SİLAHLI ÇATIŞMA HAYALETİ DOLAŞIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 7. Şubat 14. Erişim Temmuz 11, 2017. http://avim.org.tr/tr/Analiz/BALKANLARDA-YENIDEN-SILAHLI-CATISMA-HAYALETIDOLASIYOR

[2] Matthew Karnitschnig, Serbias plan to bring back (best of) Yugoslavia POLITICO, *Politico*, 04 Haziran 2017, http://www.politico.eu/article/for-serbias-vucic-road-to-eu-runs-through-balkans/.

[3] Aleksandar Vasovic ve Ivana Sekularac, Serbias Vucic confirms domination with presidential win | Reuters, *Reuters*, 03 Nisan 2017, http://www.reuters.com/article/us-serbia-election-idUSKBN1733VI.

[4] Karnitschnig, Serbias plan to bring back (best of) Yugoslavia – POLITICO.

[5] Andrew OReilly, EU, Russia tensions rise after Putin agrees to sell fighter jets to Serbia

| Fox News, *Fox News*, 30 Mart 2017, http://www.foxnews.com/world/2017/03/30/eu-russia-tensions-rise-after-putin-agrees-to-sell-fighter-jets-to-serbia.html.

[6] Dejan Anastasijevic, Letter to the EU From the Western Balkans Balkan Insight, *Balkan Insight*, 13 Mart 2017, http://www.balkaninsight.com/en/blog/letter-to-the-eu-from-the-western-balkans-03-13-2017.

[7] Nikola Burazer, EWB Interview, Thomas Kleine-Brockoff: EU Enlargement not a priority for Germany European Western Balkans, News, *European Western Balkans*, (04 Nisan 2017), https://europeanwesternbalkans.com/2017/04/04/ewb-interview-thomas-kleine-brockoff-eu-enlargement-not-a-priority-for-germany/.

[8] Carl Bildt, Carl Bildt: Europe must address the emerging risks in the Balkans | World Economic Forum, *World Economic Forum*, 28 Mart 2017, https://www.weforum.org/agenda/2017/03/carl-bildt-europe-cannot-ignore-whats-happening-in-the-balkans.

[9] Georgi Gotev, Füle: If the EU disengages from the Balkans, others will engage immediately EURACTIV.com, News, *Euractiv*, (07 Aralık 2016), http://www.euractiv.com/section/enlargement/news/fule-if-the-eu-disengages-from-balkans-others-will-engage-immediately/.

[10] TULUN, Teoman Ertuğrul. 2017. "BALKANLARDA YENİDEN SİLAHLI ÇATIŞMA HAYALETİ DOLAŞIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 7. Şubat 14. Erişim Temmuz 11, 2017. http://avim.org.tr/tr/Analiz/BALKANLARDA-YENIDEN-SILAHLI-CATISMA-HAYALETIDOLASIYOR

[11] Anton Bebler, How to Deal with the Western Balkans, *Thesis Kosova* 1 (2008): 63–78.

[12] ENVER HOXHAJ, Kosovo Feels Russias Heavy Hand, via Serbia - The New York Times, *New York Times International Edition*, 13 Nisan 2017, https://www.nytimes.com/2017/04/13/opinion/kosovo-feels-russias-heavy-hand-via-serbia.html.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "AB'NİN BALKANLARDAKİ AYRIMCI YAKLAŞIMLARI VE BÖLGEDE SLAV-ORTODOKS HÂKİMİYETİNİN ARTMASI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 20. Nisan 24. Erişim Kasım 03, 2026. https://avim.org.tr/tr/Analiz/AB-NIN-BALKANLARDAKI-AYRIMCI-YAKLASIMLARI-VE-BOLGEDE-SLAV-ORTODOKS-HAKIMIYETININ-ARTMASI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır